

Natuurlijk Delfland
Postbus 133
2600 AC DELFT

NatuurlijkDelfland@knnv.nl
website: Delfland.knnv.nl
twitter: KNNVafdDelfland
facebook: KNNV-afdeling-Delfland
instagram: knnvafdelingdelfland
Youtube: [klik hier](#)

Nieuwsbrief 209 12 september 2023

Natuurlijk Delfland

Natuurlijk Delfland staat voor samenleven met de natuur

Het werkgebied omvat de gemeenten Westland, Midden-Delfland, Delft, Rijswijk (zuid), Ypenburg-Leidschenveen (Den Haag), Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland.

Afdeling van de
Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging

VOORUITBLIK

Rubriek Lief en Leed

Leden die een geboorte meemaken, gaan trouwen, ziekenhuis opname, overledene in de directe kring. Stuur een bericht voor deze rubriek.

We vragen nieuwe leden waarom ze het belangrijk / leuk vinden om lid te zijn van Natuurlijk Delfland. Dit is het antwoord van Ton Koene:

Sinds begin 2019 ben ik in de wintermaanden tweewekelijks te vinden bij de Knotters-groep Westland om het zwerfafval rond de knot-locatie te verwijderen. Dit knotten wordt georganiseerd door Natuurlijk Westland met medewerking van de Gemeente Westland. Voor de koffie pauze maak ik met anderen de omgeving schoon en daarna help ik met het opruimen van de geknotte wilgentakken. Door de jaren heen zie ik de natuur achteruit gaan, kijk maar naar de verstening en bijvoorbeeld de steeds maar afnemende hoeveelheid insecten. Ik vind Natuurlijk Delfland héél belangrijk om de bewustwording te vergroten wat Natuur eigenlijk is, omdat het meer omvat dan wij kunnen waarnemen. Samen zetten wij onze schouders eronder.

Jaarthema 2023: Biodiversiteit

Dit jaar staat in het teken van biodiversiteit. Wij hanteren hierbij o.a. het Soort van het Seizoen Soort van het seizoen, juli – september: zweefvliegen

Kijk uit naar deze insecten.

Fotografeer deze, vermeld de bloem of plant waar ze op zitten en stuur ze op naar

natuurlijkdelfland@knnv.nl

Lees de informatiebrief [klik hier](#)

Jaarthema 2023: Biodiversiteit

04/09, **witte reus** op **akkerment**, een flinke knoepert maar erg mooi, Kwarteltuin, Delft, Huub van 't Hart

05/09, **blinde bij**, Delfgauw, Bart Hendriks

10/09, **snorzeefvlieg**, Rijswijk, Jos Bolte

10/09, **blinde bij**, Rijswijk, Jos Bolte

Leesvoer,

elk jaar doen we mee aan een aantal onderzoeken en monitoren. De verslagen daarover zijn nu te vinden op onze website:

Weidevogels in Midden-Delfland, [klik hier](#)

Ruigte in het Abtwoudse bos Oost, [klik hier](#)

Vegetatie van het weidevogelkerngebied Commandeurspolder, [klik hier](#)

Vacature Faunabeheereenheid Zuid-Holland, Huub van 't Hart

Natuurmonumenten en Zuid-Hollands Landschap zijn op zoek naar een gemotiveerde vertegenwoordiger voor in het bestuur van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland (FBE).

In dit bestuur worden de faunabeheerplannen vastgesteld waarin de regels staan voor wat betreft het bejagen, beheren of bestrijden van diersoorten. Diverse teams van Natuurlijk Delfland kunnen je ondersteunen.

Ben je lid van een politieke partij?

Help vogels en natuur met amendementen, [klik hier](#)

**Natuurlijk
Delfland**

Paddenstoelen zoeken en fotograferen

Help mee het op naam te brengen en te melden op de landelijke centrale databank voor paddenstoelen.

ALS JE WILT BLIJVEN KOMEN IS EEN LIDMAATSCHAP VEREIST. DE MEESTE EXCURSIES ZIJN OP MAANDAGAVOND OF MAANDAGMORGEN. STUUR EEN EMAIL AAN NATUURLIJKDELFLAND@KNNV.NL

Locatie:

Het Melarium is te bereiken via de Thijsseweg 11 in Delft. Einde van de Thijsseweg staat het straatnaambord Melariumpad (fiets/voetpad). Na 10 minuten lopen of 3 minuten fietsen zie je het Melarium.

Marijke en André vroegen zich af: waar kunnen zij de activiteiten vinden?

Antwoord: <https://delfland.knnv.nl/agenda/>

12 september, 10.00 – 12.00, inventarisatie waterleven, Eendenkooi Groeneweg Kerkbuurt

Het doel van het team Water is onderzoek, educatie en bescherming van zoogdieren. Je hoeft niet direct grote kennis van dit onderwerp te hebben. Wel verwachten we een actieve deelname. Belangstellenden die kennis willen maken met het team worden uitgenodigd deze bijeenkomst bij te wonen. Als je wilt blijven komen is een lidmaatschap vereist.

Opgeven is verplicht en vraag de locatie aan via educatie@delfland.knnv.nl

13 september, 20.00 – 22.00 uur, bestuur, Melarium

Vraag de agenda op via natuurlijkDelfland@knnv.nl.

Als je niet alleen door het donker wilt; laat het weten.

14 september, 20.15 uur, inventariseren vleermuizen, Eendenkooi Groeneweg Kerkbuurt

Het doel van het team Zoogdieren is onderzoek, educatie en bescherming van zoogdieren. Je hoeft niet direct grote kennis van dit onderwerp te hebben. Wel verwachten we een actieve deelname. Belangstellenden die kennis willen maken met het team worden uitgenodigd deze bijeenkomst bij te wonen. Als je wilt blijven komen is een lidmaatschap vereist. Opgeven is verplicht en vraag de locatie aan via zoogdieren@delfland.knnv.nl

15 september, 10.00 uur, start NL Clean up date

Op de Zandmotor.

15 september, 13.00 – 16.00 uur, km-hok inventariseren voor Floron

We gaan planten inventariseren in een vierkante kilometer voor de landelijke verspreidingsatlas van vaatplanten. Informatie via studie@delfland.knnv.nl. Verzamelen in Berkel Rodenrijsop de keerlus bij Zuidersingel 77k (oostzijde N471).

18 september, maandag 10.00 uur, paddenstoelenexcursie, Landgoed te Werve, Rijswijk

Start om 10 uur vanaf de ingang van Vredenburgweg 101 Rijswijk.

19 september, dinsdag 18.30 uur, paddenstoelenexcursie, Natuurtuin Rijswijk, parkeerplaats Hazepad, Rijswijk

Start om 18:30 uur vanaf de parkeerplaats Hazepad in Rijswijk.

1 oktober, 14.00-16.00 Tollenswandeling, Museum Rijswijk, Herenstraat 67

Een wandeling "Door de ogen van Tollens". Verzamelen: Museum Rijswijk, Herenstraat 67 2282 BR Rijswijk.

Een wandeling zoals de negentiende-eeuwse dichter, Hendrik Tollens deze gelopen zou kunnen hebben. Naast de natuur en landschap ook informatie over de dichter Tollens.

We ervaren de grote veranderingen die er hebben plaatsgevonden en de huidige natuurwaarden. Tijdens de wandeling worden verleden, heden en toekomst met elkaar verbonden.

Er kunnen maximaal 30 personen aan de wandeling deelnemen; opgeven verplicht via medewerkernatuurlijkdelfland@gmail.com.

Na aanmelding volgt een bevestiging. De deelname is gratis. Na afloop drinken we iets in het museum, dit voor eigen kosten.

De excursie wordt geleid door Ruud Poortier, de grote nationale Tollenskenner en Geert van Poelgeest, voorzitter van Natuurlijk Delfland.

De aanleiding van deze wandeling is het verschijnen in 2022 van het boekje Van het Rijswijks groen van toen, een avondwandeling met Tollens in 1850, een uitgave van de stichting Leeuwendaal Duurzaam en Groen in samenwerking met het Museum Rijswijk.

Tijdens de wandeling zullen nog enkele boekjes te koop zijn à € 2,-

Tuintip

Het is nu een prima tijd om vaste planten te scheuren en op die manier de planten te verjongen.

Sterrenhemel

donderdag 14 september

06.30: De Maan staat $4,6^\circ$ ten noorden van Mercurius ($+1,4m$), in het sterrenbeeld Leeuw. De twee objecten staan dan in het oosten, circa 3° boven de horizon, $6,1^\circ$ van elkaar vandaan. Kies een waarneemplaats met vrije blik op de horizon. De Maan is voor 1% verlicht.

vrijdag 15 september

03.40: Het is Nieuwe Maan. De Maan staat vanaf de Aarde gezien in de richting van de Zon, zodat de donkere kant van de Maan naar de Aarde gekeerd is en de verre zijde van de Maan wordt verlicht. Bovendien is de Nieuwe Maan alleen overdag boven de horizon. Vanwege deze twee oorzaken kunnen we de Maan op dit moment niet waarnemen.

22.21: Mercurius is stationair in ecliptische lengte. De planeet keert zijn bewegingsrichting langs de ecliptica om en gaat weer in de gangbare richting bewegen.

zaterdag 16 september

20.15: De Maan staat op slechts $16,4'$ ten noordoosten van Mars ($+1,9m$), in het sterrenbeeld Maagd. Het tweetal staat dan in het westen, circa 1° boven de horizon, op een afstand van $1,0^\circ$ van elkaar. Kies een waarneemplaats met vrije blik op de horizon. De Zon staat slechts 4° onder de horizon. De Maan is voor 3% verlicht.

21.51: Alle manen west van Jupiter. Tussen 21:51 en 3:13 uur (17 september) staan alle Galileïsche manen ten westen van Jupiter. In toenemende afstand van de planeet staan Europa, Io, Callisto en Ganymedes. Jupiter staat in het oosten op een hoogte van 28° boven de horizon. De Zon staat 34° onder de horizon en het is goed donker. Voor het waarnemen van de manen van Jupiter is een verrekijker op statief al genoeg.

zondag 17 september

20.00: De Maan staat $1,2^\circ$ ten noordoosten van Spica, de helderste ster van het sterrenbeeld Maagd ($+1,0m$). De dichtste nadering vindt om 20:15 plaats, bij ons op 2° hoogte boven de horizon, in het westzuidwesten en in de schemering. Het tweetal staat in het eerste geval boven de westzuidwestelijke horizon, op een hoogte van ongeveer 4° , $1,2^\circ$ van elkaar verwijderd. De Zon staat slechts 2° onder de horizon. De Maan is voor ongeveer 7% verlicht.

20.07: Eerste maansikkel Als het weer meewerkt is het vanavond, sinds de laatste Nieuwe Maan, de eerste keer dat we de dunne maansikkel kunnen waarnemen. Het is op dit moment 2,7 dagen na Nieuwe Maan; de Maan is voor 6,7% verlicht en wassend. De schijnbare breedte van de maansikkel bedraagt $2,0'$ en hij is kort na zonsondergang zichtbaar.

maandag 18 september

01.43: Bedekking van Ganymedes Vannacht is een verduistering in de schaduw van Jupiter en een bedekking van Ganymedes bijna helemaal waar te nemen. De verduistering begint om 1:43 uur, op

het moment dat Ganymedes in Jupiters schaduw verdwijnt, en eindigt om 6:29 uur, op het moment dat Ganymedes achter Jupiter verdwijnt.

Afdelingswinkel, verkoopadres van de KNNV Uitgeverij en de Jeugdbondsuitgeverij
Bij KNNV uitgaven ontvangen leden 10% korting, bestel via natuurlijkDelfland@knnv.nl

De biologische klok

Levensritmes in beeld door Helen Pilcher
Van een mechanische klok tot een digitaal horloge, mensen hebben allerlei manieren uitgevonden om de tijd bij te houden. De natuur heeft haar eigen inwendige klok die fascinerend tot uiting komt in biologische processen, levensritmes en periodiciteit.

In De biologische klok vormt tijd de rode draad en geeft verrassende inzichten in biologie, evolutie, ecologie en diergedrag.

- Ontdek de inwendige klok van de natuur
- Over natuurlijke ritmes en levenscycli van dieren, planten, mensen en ecosystemen
- Met meer dan 80 infographics in kleur

Helen Pilcher is schrijver en wetenschapper. Ze schreef o.a. voor Nature, the Guardian, BBC Focus en New Scientist.

TERUGBLIK: Waarnemingen

Waarnemingen

Ook waarnemingen zonder foto's blijven welkom.

Wij gaan er vanuit dat je je waarneming zelf meldt via www.waarneming.nl

Nb. De afspraak in de vogelwereld is dat foto's met nesten en eieren **niet worden gepubliceerd om ze niet te verstoren. We zullen dus alleen de waarneming in de Nieuwsbrief opnemen.**

31/08, **paardenbloemspanner** op de liftdeur, Bankastraat, Delft, Guy Mandeville

03/09, **lissenboorders**, Delft, Aukje Gjaltema

Een paar zaaddozen van de gele lis mee naar huis genomen. Lopen er opeens kleine dikke snuitkevertjes rond... Die komen dus uit de zaden.: **lissenboorders**.

03/09, **hangmatmot** mijn en pop op blad van **berk**, Aukje Gjaltema

Naar aanleiding van de uitzending van Vroege Vogels (2 september) een bij een berk gaan kijken of ik soms ook een blad met een mijn kon vinden. En jawel, en er zat ook iets wits op. Heb ik dus een blad met de mijn en pop van de **hangmatmot** gevonden. :-)

03/09, onbekende eitjes, op blad van **berk**, Aukje Gjaltema

Op dezelfde **berk** vond ik ook een blad met een heleboel eitjes. Geen idee waarvan. Iemand wél een idee?

3/09, **roodjiantesidonia**, Kruithuispad, Delft, Geert en Marian

04/09, zonsondergang 20.41 uur richting Schipluiden, Lia Claus

04/09, **heelblaadjes** op Ecoduct A4, Schipluiden, Huub van 't Hart

05/09, **bontzandoogje** op **akermunt**, zo verschrikkelijk mooi met die groene weerschijn bij de aanhechting van de vleugels. Nog niet eerder opgevallen, Kwarteltuin, Delft, Huub van 't Hart.

05/09, **gehakkelde aurelia**, Nootdorp, Bart Hendriks

05/09, **moerasandoorn** (circa 2.000 ex), Lookwatering, Den Hoorn, Huub van 't Hart.

De **moerasandoorn** is echt een plant van de slootoevers van Midden-Delfland alhoewel hij toch maar op een paar plekken voorkomt. Hier samen met **tandzaad** en **wolfspoot**.

07/09, ingangen naar **mieren**nest, Tramhalte Bikolaan, Delft, Lia Claus

08/09, **krakeend**, Zuidkade, Schipluiden, Huub van 't Hart

Op de Zuidkade in Schipluiden reden we langs een rietoever, plotseling hoorden we heel duidelijk iemand 'krak' roepen. Bleek een **krakeend** te zijn.

08/09, **dwergvleermuis**, Delfgauw, Bart Hendriks

09/09, **atalanta** op **wilg**, eco-zone, Delfgauw, Harry Hendriks

Wij wonen aan de eco-zone in Delfgauw en tijdens de recente warme septemberdagen hebben we het volgende verschijnsel waargenomen. Een groot aantal **Atlanta** vlinders (mogelijk zelfs 50) kozen een bepaalde wilgenboom bij ons in de eco-zone uit om daar te zijn en vervolgens daar ook te overnachten.

Het opwarmen in de ochtend gebeurde op/in de boom of in de buurt (foto dakkapel met 10 stuks, maar er waren er nog meer te ontdekken). Het was mij onbekend dat wilgenbomen ook in dit jaargetijde zo'n aantrekkingskracht uitoefenen op dergelijke insecten. Er waren ook **bijen** aanwezig, dus die werden er kennelijk ook door aangetrokken.

Verder merk ik dat inmiddels bij ons de **eksters** de beste **rivierkreeft**vangers en -eters zijn geworden: elke dag raak

09/09, **atalanta's** opwarmend op dakkapel, eco-zone, Delfgauw, Harry Hendriks

Jos op pad, week 36, Jos van Koppen

Deze week ben ik op 6 september meegeweest voor de bezichtiging van de pionierplanten bij het Reinier de Graafziekenhuis. Cor Nonhof had behalve zijn uitgebreide kennis ook zijn 'Duistere maat' meegenomen en de obligate loep !

Ook bij perzikkruid werden allerlei details uit de flora opgepikt en kwam Cor na wikken en wegen volgens mij uit op **waterpeper**.

Ik heb een aantal namen genoteerd na bekijken van foto en obsidentify en som de niet volledige lijst op. In twee uur zijn we [3 personen] 50 meter verder gekomen in de berm tussen busbaan en voetpad. **Bijvoet, zwarte nachtschade, mannagrass, veerdelig tandzaad, herik, ruige fijnstraal,**

raapzaad, akkermelkdistel, reukeloze kamille, geknikte vossestaart, gewoon varkensgras en het nogal zeldzame duist.

Zelf heb ik op 7 september mijn rondje langs het Van Weerden Poelmanpad weer gelopen en ik trof voorbij de picknickplaats het volgende aan: **nieuwe molshoop, dood konijn** – dit lag er vorige week nog niet en was al behoorlijk verwerkt door de gulzige insectenwereld; het warme weer heeft de afbraak ongetwijfeld versneld. Bij wat nauwkeuriger kijken zag ik een aantal **wespen** bij elkaar: misschien zoet eindproduct van de vertering aanwezig aan het einde van het darmstelsel? En verspreid over het hele lichaam **groene vleesvliegen**. Op de terugweg heb ik het dode konijn bij de oren gevat en naar het gras verplaatst.

nieuwe molshoop

dood konijn

wespen en groene vleesvliegen

Vlakbij het Brasserskadeviaduct trof ik **Teunisbloem en** uitgebloeid **kaardenbol** aan. Ik geloof niet dat ik de kaardenbol al eerder dit jaar vermeld heb.

Tot slot: bij de picknickplaats waren twee peuken in een gat van het 'statief' van de afvalbak geplaatst. Meer ruimte was daar niet links en rechts boven. Ik laat het hierbij, want de zondag is al bijna voorbij.

teunisbloem en uitgebloeid kaardenbol nergens anders meer plek voor de peuk...

TERUGBLIK: Activiteiten

4 september, boomgaard Chilipad, Wil Borst

Oneerlijke (want betaalde) concurrentie: het gras wordt voor de voeten van de schapen weggemaaid.

4 september, buurttuin Orinocostraat staat er fleurig bij, Huub van 't Hart

Het buurttuintje aan de Orinocostraat in Tanthof staat volop in bloei. Veel vlinders, bijen en zweefvliegen profiteren hiervan. De tuin is tot stand gekomen met behulp van Klimaatmaat en wordt onderhouden door de omwonenden. Fiets of wandel er eens langs om inspiratie voor de eigen straat op te doen (foto Huub van 't Hart).

4 september, RBB Abtswoudse Bos West, Renske Ligtmans

Deze avond was onze seizoen afsluiting. We hebben rondom het water bij de Colombiahof in een half uur tijd de hele boel winterklaar gemaakt. Daarna zijn we verhuisd naar het rietveld langs het Derde Wereldpad.

Op de eerste foto is te zien dat het een kale boel was, er was net gemaaid. Voor ons was dat fijn, nu konden we de RBKs goed zien, zij het als kort gewiekte rood gespikkelde steeltjes, zie de tweede foto. We hebben met vier brigadisten een flinke hoeveelheid RBKs uitgegraven en hier en daar een boterbloem als collateral damage. Op de laatste foto is te zien hoe na onze polder borrel David de eer heeft om de laatste RBK van het seizoen uit te steken.

Dit was het derde jaar dat onze brigade actief is. We zien dat de gebieden waar we ooit zijn begonnen steeds minder tijd kosten om onder controle te houden. Om toch iedere maandag wat te graven te hebben is ons gebied dus flink uitgebreid. We hebben langs de Kruithuisweg gewerkt letterlijk vanaf de A4 in het westen tot aan de A13 in het oosten. De stadskant van de Kruithuisweg is helemaal goed schoongemaakt. Aan de Rotterdamse kant van de Kruithuisweg zijn vooral bloemen en zaden geruimd. Daarnaast hebben we in Kerkpolder de RBKs een halt toegevoerd en hebben we brigade Abtswoudsebos Midden geholpen.

Volgend jaar beginnen we voor het broedseizoen op het rietveld. Er zit hier nog een flinke zadenbank in de grond en het is een zaak op de momenten dat het toegestaan is hier de boel goed bij te houden. Om te voorkomen dat we weer onder metershoge RBKs komen te staan op een steil talud zouden we in een eerder stadium van steken moeten overgaan op alleen boven de grond afhakken van de planten. Op die manier kan je efficiënter een groot gebied bewerken en ontnemen je de planten energie en zal de bloei later en lager zijn.

Veel dank aan de brigadisten voor hun inzet op de maandagavond. Ook dank aan de brigadisten van Abtswoudsebos Midden en dank voor alle individuele acties.

5 september, geen citta-slow op Harnaschpolder, Huub van 't Hart

Op het nieuwe bedrijfsterrein in de Harnaschpolder zijn in snel tempo gruwelijk lelijke grote bakken neergepoot op boomloze vlakten met hoge ijzeren muren er omheen. Het geheel maakt geen duurzame, klimaatvriendelijke, laat staan natuurvriendelijke indruk. Met citta-slow heeft het weinig te maken. Zie foto Huub van 't Hart. Met simpele groene ontwerpen is hier direct véél aan te doen.

5 september, schepnetvissen Noordeindseweg e.o, Frank Herfs

Dinsdagavond hebben we met een groep van vijf de sloten geïnventariseerd aan de Noordeindseweg, Virulypad en Korftlaan.

We zijn gestart bij de Noordeindseweg ter hoogte van de uitspanning Uylenburg. Hier vingen we in eerste instantie alleen maar Amerikaanse rivierkreeften. Na langer scheppen vingen we toch óók een aantal tiendoornige stekelbaarzen, een kleine modderkruiper en zevental exotische grondels (marmar).

Bij het Virulypad hetzelfde patroon, heel veel tiendoornige stekelbaarzen en bijzonder een exoot, de blauwband.

Daarna ook bij de Korftlaan geschept en hier vingen we vooral heel veel exotische grondels, waarvan twee wat grotere, die duidelijk als marmargrondels te herkennen waren. Magere oogst met wel zeer veel exoten: de grondels rukken op!

blauwband (Virulypad)

grondels (Korftlaan)

6 september, praat (mail) eens met Essie

Op de kinderboerderij Tanthof staat Essie de Es, deze boom staat hier al héél lang en Essie vindt dit een fijne plek en kan van daaruit een heleboel zien.

De boom hoort soms mensen tegen de dieren praten, maar waarom praten zij niet met mij vraagt Essie zich af. Essie kan heel goed luisteren, maar een probleem is dat Essie geen mond heeft en praten dus moeilijk is.

Daar hebben we wat op gevonden: Essie heeft nu een emailadres!

es.tanhof.natuurlijkdelfland@gmail.com

Een ieder wordt uitgenodigd om een vraag te stellen en je krijgt beslist antwoord!

De mooie plek van Essie

Het bord met uitleg over Essie wordt neergezet

6 september, een berichtje over het e-mail adres van Essie de Es

Dank voor je berichtje. Wat een leuke manier om een boom 'een stem' te geven. Veel plezier met dit creatieve project!

Hartelijke groeten, Marleen van den Ham, Directeur Stichting Nationale Boomfeestdag

5 september, 10.00 – 12.00, natuurcafé Bos in Akkerdijk

We maakten een wandeling langs en door het bos. Cor liet zien dat het bosje bij het Melarium een beeld geeft van het oerbos zoals het hier thuis hoort. Zeker in de winter lekker vochtig. We zagen van zaailingen tot en met dode bomen.

Oerbos

Struweel

Dode boom

Struweel

5 september, 20.00 – 22.00 uur, cursus Natuur Totaal

Na de zomervakantie is de cursus weer gestart, het was leuk om elkaar weer te zien. Vanavond startte het blok Natuureducatie of te wel onze passie voor de natuur. Uit het rondje bleek dat die passie meestal als kind al ontstaat. Geert had een powerpoint gemaakt welke natuureducatieve middelen we hebben en wat je daarmee kunt doen.

6 september, RBB Pijnacker Biesland, Ton Langeveld

Er kwamen vijf brigadisten voor het laatst in 2023 bij elkaar om reuzenberenklauwen te bestrijden. De steeds vroeger invallende duisternis maakt het niet zinvol om nog langer door te gaan, al staan er nog duizenden reuzenberenklauwen ons uit te dagen. Deze zullen moeten wachten tot volgend jaar. Onder het genot van door de brigadisten meegebracht eten en drinken werd de laatste reuzenberenklauw om 20.45 uur in de schemering uitgestoken.

23 Weken achtereen heeft de RBB Pijnacker Biesland honderden uren besteed aan het uitsteken van reuzenberenklauwen in ons oorspronkelijke werkgebied rond Dobbeplass, Bieslandse bos, Delftse Hout en Hertenkamp. Dit gebied was in juli al zo goed als schoon, zodat we tijd hadden om de wijk Vrijenban van Delft in te trekken. Op het talud van de A13 na is ook deze wijk tijdelijk schoon. Komend jaar wacht ons hier een gigantische klus, maar wij houden wel van een uitdaging!

8 september, 10.30 – 15.00 uur, de Groene Kar

In het project Zandmotor hebben we de beschikking over een Groene Kar. Een kar die spullen bevat om het project te promoten.

We hadden gemerkt dat de banden heel snel leegliepen. De fietsmaker in Monster heeft nieuwe binnenbanden aangebracht. Ook hebben we door hoe de kar achter een fiets gemonteerd kan worden. We liepen met de kar naar de Zandmotor; fietsen gaat een stuk makkelijker.

We kwamen ook een **kustrenspin** tegen in de halmen van **helm**.

Kustrenspin

De Groene Kar, vervoerbaar

9 september, 12.00 – 14.00 uur, het Melarium is open

De imkers hebben het nodige verteld en de kasten onderhouden.

9 september, 14.00 – 16.00 uur, brainstorm over het jaarthema

De coördinatoren van de team waren uitgenodigd om het huidige jaarthema te evalueren en ideeën te ontwikkelen over het jaarthema voor 2024.

Ondine had een powerpoint gemaakt over vooral het jaarthema 2023 Biodiversiteit.

De gedachten gingen via soorten, biotoop tot algemene thema's. We hebben losgelaten om een onderwerp te kiezen waar alle teams wat mee kunnen. Dat lukt niet.

Er is gekozen voor Schoner Water, dat sprak aan omdat daar ook een streven inzit. Er zal dus een vervolgesprek komen waarbij alle teams die met het onderwerp Schoner Water te maken hebben worden uitgenodigd om verdere ideeën te ontwikkelen.

Het ander streven waar we vorig jaar mee gestart zijn is het versterken van de teams; Ondine blijft dit trekken.

Verder zullen de gedachten en ideeën over een sterkere samenwerking in de vereniging op papier worden gezet waardoor er meer synergie ontstaan. Zeer tevreden ging een ieder naar huis.

9 september, RK begraafplaats Dijkweg Naaldwijk op Monumentendag, Huub van 't Hart
Werkgroep Behoud R.K. Begraafplaats aan de Dijkweg in Naaldwijk heeft meegedaan met Open Monumentendagen. Bezoekers hebben interessante informatie over de geschiedenis opgehaald en van gedachten gewisseld over de toekomst van het kerkhof.

Toegangshek

Priestergraf (foto's Korrie Korevaart)

De Monumentencommissie heeft al tweemaal geadviseerd om de begraafplaats als monument aan te wijzen. Er is van diverse kanten hulp voor onderhoud en restauratie aangeboden.

Natuurlijk Delfland is bereid om het groenonderhoud op zich te nemen. Natuurlijk Delfland noemt het een groene oase in de groenarme binnenstad van Naaldwijk.

Tekenen voor behoud van de begraafplaats kan nog steeds! [Klik hier](#)

10 september, nieuwe park(delen) in TU Noord, Huub van 't Hart

Vaak zeuren we als Natuurlijk Delfland over verlies van natuur. Maar er gaan ook zeker zaken wél goed. Op Monumentendag op bezoek bij het nieuwe kantoor van Duwo op de Kanaalweg en gelijk het daarachter gelegen Schermerhornpark bezocht. Prachtig uitgegroeid met veel vijvers. Vormt een fraai geheel met de Botanische Tuin. Jammer dat er een hek tussen staat.

Schermerhornpark

De Vries van Heystplantsoen

Gelijk ook op bezoek bij het nieuwe deel van het De Vries Van Heystplantsoen aan de Julianalaan langs de Bouwkundefaculteit. Prachtige toevoeging aan de groene ruimte (foto's Huub van 't Hart).

10 september, de moerbeï in het Hofje van Pauw

Zie het artikel op de website van de Belangenvereniging Binnenstad Noord, [Klik hier](#)

11 september, 10.00 – 12.30, Paddenstoelenexcursie, Staelduinse Bos, 's Gravenzande

Het was de laatste snikhete dag, het was heerlijk wandelen onder de bomen van het Staelduinse Bos. We kwamen de volgende **paddenstoelen** tegen:

bruinroze oorzwammetje, bundelcollybia, echte tonderzwam, gele aderhertenzwam, geschubde inktzwam, geveerde raspzwam, gewone boomwrat, gewone glimmerinktzwam, goudgele zwameter, grauwoene hertenzwam, harig saffraanoorzwammetje, heksenboter, kogelhoutskoolzwam, meeldauw, roodsteelfluweelboleet, stekelige korstkogelzwam, witte bultzwam, wortelende aardappelbovist, zalmzwam.

Uiteraard zagen we nog meer o.a. een nest van de **hoornaar**; niet de geelpotige.

Een zeldzaam soort: **harig saffraanoorzwammetje**

De deelnemers, tel de fotograaf ook mee.

11 september, 19.00 – 20.30 uur, Boomgaard Zwethzone

Voor het laatst dit jaar aan het snoeien geweest op. Dit keer waren de pruimenbomen aan de beurt. De acht pruimenbomen zijn hier en daar wat uitgedund. En waterloten en kruisende taken zijn verwijderd. Tijdens het snoeien hebben we af en toe lekker gesnoept van de laatste pruimen die nog in de boom hingen. En we vonden ook nog een tak met bloesem én rijpe appeltjes in één van de appelbomen. Voor dit jaar zit het snoeiwerk aan de fruitbomen er weer op. Onder het werken hebben we samen nagedacht over andere activiteiten die we aan willen pakken op de boomgaard. Zo zouden we graag meer (nieuwe) vogelnestkastjes op willen hangen. Misschien een leuk idee om ze samen met geïnteresseerden een kennismakingsdag op de boomgaard te organiseren.

Melarium ons clubhuis

Het Melarium, natuurhuis voor natuur, bijen en kunst; een plek waar je natuur, rust, ruimte en inspiratie vindt. Er zijn twee gebruikers Natuurlijk Delfland (1ste verdieping) en de Imkervereniging Delft (begane grond). Het Melarium is te bereiken via de Thijssesweg 11 in Delft. Hier aan het einde van de Thijssesweg staat het straatnaambord Melariumpad (fiets/voetpad). Na 10 minuten lopen of 3 minuten fietsen zie je het Melarium.

Tip: gebruik via een routeplanner alleen Thijssesweg 11 en niet Melariumpad 11, je komt dan op de snelweg uit.

Voor verhuur voor groepen tot tien deelnemers neem contact op met de beheerder van het Melarium, 06 - 13 07 07 14, natuurlijkDelfland@knnv.nl.

[Klik hier voor meer informatie](#)

Als je niet langer op de hoogte gehouden wilt worden stuur een email aan:

nieuwsbrief.delfland-request@knnv.nl?subject=unsubscribe

Verstuur een lege email, zonder daar iets aan te veranderen.

De Nieuwsbrief wordt gemaakt door de volgende personen

Ted Kruithof, verwerken van de inzendingen

Anna Kreffer, Soort van het Seizoen

Huub van 't Hart, coördinator Natuurbescherming en Natuurontwikkeling

Geert van Poelgeest, eindredactie en versturen

En vele personen die in de bijdragen staan.

Het redactieadres is natuurlijkDelfland@knnv.nl zie ook het briefhoofd.

TIPS

Nieuw certificaat Kleurkeur Blauw voor ecologisch beheer watergangen gelanceerd door Vlinderstichting, [klik hier](#)

Wageningse populier Twittert (X-t ?) over de droogte,

Een collega voor "onze" Essie van de Kinderboerderij (zie Terugblik, activiteiten, 6 sept)

[Klik hier](#)

Voor het NOS bericht, [klik hier](#)

Bloemstroken leveren de samenleving veel op, maar de boer is er druk mee

[Klik hier](#)

Op 23 september organiseert de Stichting Groenkracht Het Groene Feest, een dag bomvol groene activiteiten in Delft om nog meer mensen kennis te laten maken met de mogelijkheden van duurzaam voedsel en het belang en plezier van eetbaar groen in eigen wijk en stad.

OPEN Delft aan het Vestplein 100 wordt het middelpunt van de dag, [Klik hier](#)

Groot EU-project voor natuurinclusief bouwen.

[Klik hier](#)

Wij helpen je
uit te vliegen.

Om te genieten van de natuur. Of om haar te bestuderen en te beschermen. Natuurlijk Delfland maakt je wegwijs in de natuur.

Natuurlijk Delfland

delfland.knnv.nl

Kijk voor de activiteiten in het hele kwartaal op onze site

Want het programma wordt regelmatig aangevuld.

[Klik hier](#)

Natuurlijk Delfland is een actieve natuurvereniging.

Geef onze club draagvlak met je lidmaatschap.

[INSCHRIJFFORMULIER](#)

Delen mag

We vinden het fijn als je deze nieuwsbrief deelt met vrienden en bekenden die geïnteresseerd zijn in thema's als natuurstudie, natuureducatie en natuurbescherming in Delfland.